

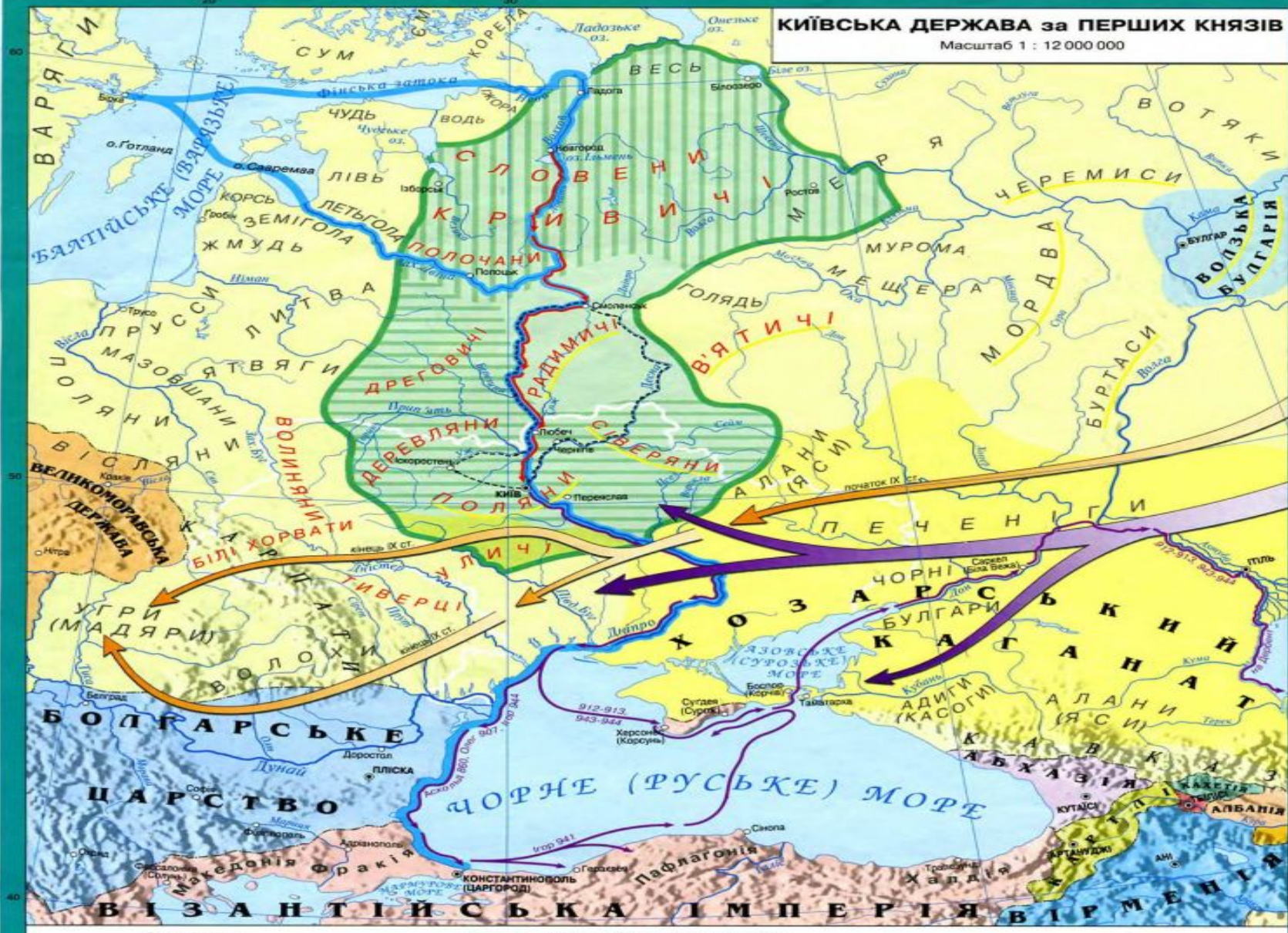
РОЗКВІТ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА за ПЕРШИХ КНЯЗІВ

Масштаб 1 : 12 000 000

Правління князя Олега (882-912)

Олег приєднує до Київської Русі деревлян, сіверян, радимичів.
У 907 р. та 911 р. Олег здійснив вдалі походи на Візантію.

Правління князя Ігоря (912-945)

- Ігор придушує повстання деревлян, приєднує племена уличів та тиверців, вдало воював на Закавказзі, воював із печенігами.
- У 941 та 944 р. Ігор здійснив *невдалі* походи на Візантію. Під час першого кораблі Ігоря були спалені «грецьким вогнем».

Правління княгині Ольги (945-964)

- Ольга – жінка Ігоря. Помстилася деревлянам у 945 р., спаливши їхню столицю м. Іскоростень. Ольга провела перші реформи у державі. Упорядкувала процес збирання данини, замінила полюддя на **повоз** (данину більше не збирав князь, а її привозили у визначенні місця), поділила державу на **погости** (осередки князівської влади на місцях) та визначила **уроки** (фіксований розмір данини).
- У **955 – 957 рр.** Ольга здійснила дипломатичний мирний візит у Візантію до імператора Костянтина Багрянородного. У Константинополі Ольга **особисто прийняла християнство.**
- У **959 р.** Ольга відправила посольство до імператора Священної Римської Імперії Оттона I й встановила з ним дипломатичні відносини.

Правління князя Святослава (964-972)

- У 964-66 рр. Святослав здійснює «східний похід», під час якого підкоряє Києву в'ятичів, воює з Волзькою Булгарією, знищує Хозарський каганат, приєднує Тмутаракань (невеличка територія на Кримському півострові)
- У 968-969 рр. Святослав вдало воював із Дунайською Болгарією. Хотів навіть перенести столицю Руської держави із Києва у м. Переяславець на Дунаї.
- У 969 р. Святослав поділив Русь між синами. У Києві посадив старшого сина Ярополка, у деревлян (м. Овруч) – Олега, у Новгороді – Володимира.
- У 971 р. військо Святослава зазнає поразки від візантійців в битві під Доростолом. Святослав підписує з Візантією мирну угоду і відмовляється від претензій на Дунайську Болгарію та Крим.

Правління князя Володимира Великого (980 – 1015)

- Володимир – син Святослава. За часів правління Володимира починається період розквіту і піднесення Київської Русі.
- У 981-84 рр. Володимир придушив повстання в'ятичів та приєднав Червенські міста (західна Україна). У 993 р. приєднав до Київської Русі поселення білих хорватів, тим самим завершив об'єднання всіх східнослов'янських племен у межах однієї держави. Вдало воював з печенігами, будував систему захисних земляних валів («змієві вали»).
- У 988 р. захопив м. Херсонес (Корсунь)

**КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА за КНЯЗЮВАННЯ
ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО та ЯРОСЛАВА МУДРОГО**
Масштаб 1 : 12 000 000

Реформи Володимира Великого:

- **Адміністративна:** поділив державу між 8 синами, з метою посилення князівської влади на місцях.
- **Військова:** ліквідував племінні військові об'єднання; за військову службу роздає землю в користування (злиття військової системи із системою феодалного землеволодіння).
- Запровадив зведення законів **усного звичаєвого права** – «Устав земляний».
- Розпочав політику «шлюбної» дипломатії. Син Володимира Святополк одружився з дочкою польського короля, Ярослав – з дочкою шведського короля. У самого Володимира було 5 офіційних дружин.

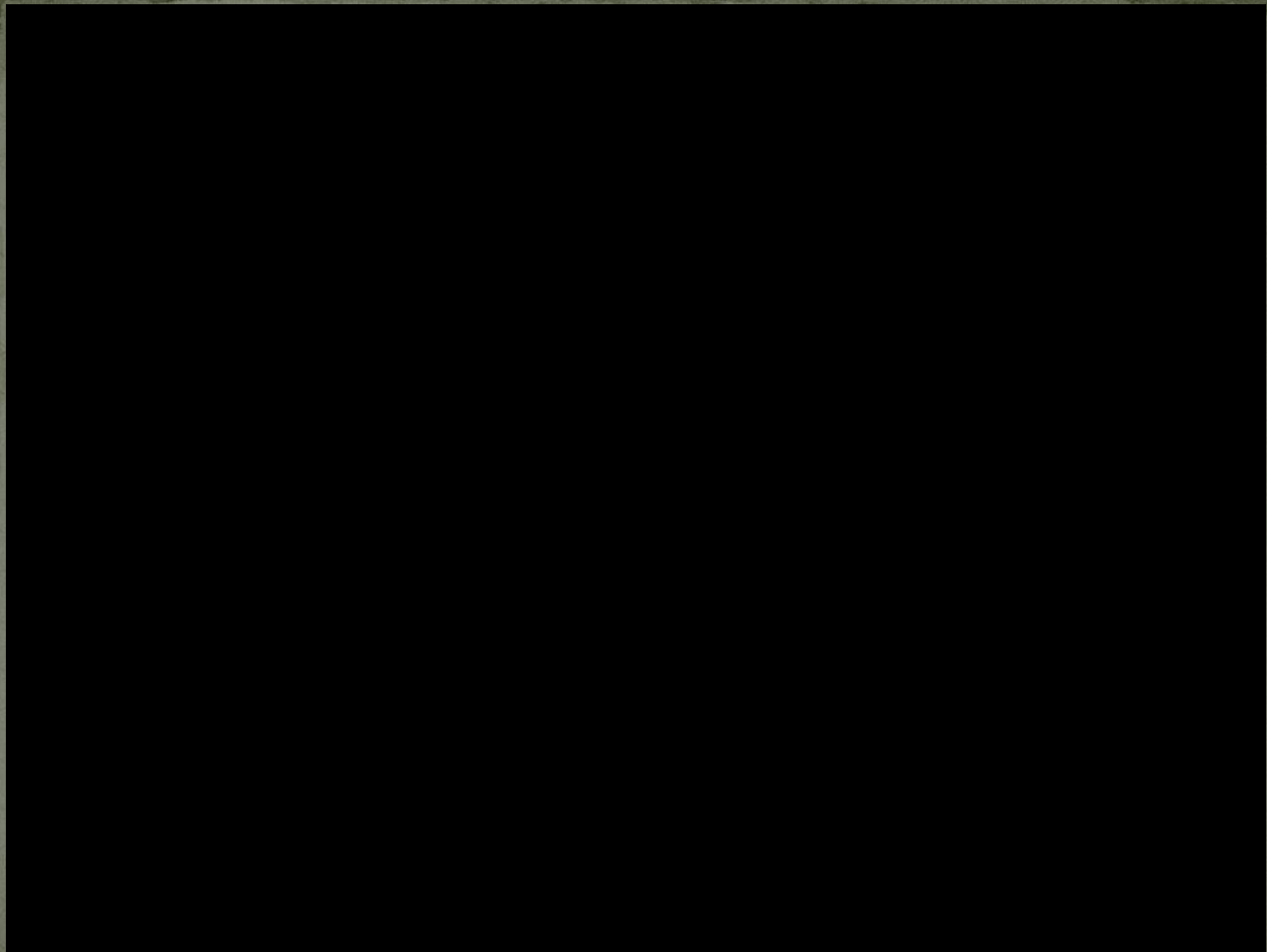
- Розпочав карбування **перших** золотих (златники) та срібних (срібники) монет. Запроваджує гривню.
- **Гривня** – срібний злиток, що виконував функцію грошей на Русі.
- За часів правління Володимира поширюється князівський знак – **Тризуб**.
- **Релігійна реформа**: у 980 р. Володимир здійснює спробу модернізувати язичництво, запровадивши **шестибожжя** на чолі із богом **Перуном**, але невдало.
- У **988 р.** Володимир особисто хрестився в м. Херсонес (Корсунь) і того ж **988 року ОХРЕСТИВ Русь**.

Значення прийняття християнства для Київської Русі:

- християнство дало поштовх розвитку культури та освіти;
- зміцнилася князівська влада;
- покращилося міжнародне становище Київської Русі.
- У 988 р. Володимир першим серед руських князів запроваджує шкільне навчання в Київській Русі.
- Протягом 989 – 996 рр. триває будівництво Десятинної церкви Богородиці в Києві – першої кам'яної церкви на Русі.
- Помирає Володимир у 1015 р.

МІЖУСОБНІ ВІЙНИ СИНІВ ВОЛОДИМИРА (1015 – 1019)

- Протягом 1015-1019 рр. на Русі тривають міжусобні війни за владу між синами Володимира. Святополк, якого прозвали Окаянний, в цій боротьбі вбив молодших братів Бориса і Гліба. У 1016 р. Ярослав за захопив Київ, прогнавши Святополка. У 1018 р. Святополк разом із польським королем Болеславом Хоробрим розбиває Ярослава і оволодіває Києвом. Поляки захопили **Червенські міста**.
- У 1019 р. Ярослав у битві на річці Альта остаточно перемагає Святополка й стає київським князем.

Правління князя Ярослава Мудрого (1019 – 1054)

- У 1024 р. Ярослав зазнає поразки у Лиственській битві від свого брата Мстислава. Проте брати домовились правити разом. Ярослав править у Києві, Мстислав – у Чернігові. Формується дуумвірат.

- У 1036 р. Мстислав помирає і Ярослав стає одноосібним правителем Русі.
- Правління Ярослава Мудрого – час найбільшого піднесення й розквіту Київської Русі.

- У 1030-1031 рр. Ярослав відвоював Червенські землі у Польщі.
- Будував у 1032 р. оборонні міста на півдні країни: Юр'єв, Богуслав, Корсунь...
- У 1036 р. Ярослав остаточно розгромив печенігів, і на честь перемоги у 1037 р. побудував собор святої Софії у Києві.
- У 1036 р. було складено перше писане зведення законів «Руська правда».
- У 1043 р. Ярослав здійснив невдалий похід на Візантію. Це був останній похід руських князів на Візантійську імперію.

- У міжнародній політиці Ярослав продовжував політику «шлюбної» дипломатії, за що його прозвали **«Тесть усієї Європи»**.
- Князя Ярослава прозвали Мудрим за його любов до освіти та книжної справи. Він будував школи, храми, монастирі, розбудовував Київ. За його правління були побудовані **Золоті Ворота** в Києві та **перша бібліотека при соборі святої Софії**.
- У 1037 р. була заснована **Київська митрополія**, а у 1051 р. главою руської церкви вперше стає русич **Іларіон** (автор твору **«Слово про закон і благодать»**).

- Перед смертю Ярослав склав заповіт, за яким поділив державу між синами:
- старший син **Ізяслав** одержав Київ, Туров, Новгород і Псков; **Святослав** – Чернігів, Муром, Тмутаракань; **Всеволод** – Переяслав і Ростов; **Ігор** – Володимир-Волинський; **В’ячеслав** – Смоленськ.
- За заповітом сини повинні були спільно керувати державою, але підпорядковуючись старшому братові.
- Помер Ярослав у **1054 р.**

Після смерті Ярослава Мудрого стали помітними ознаки політичної роздробленості Київської Русі.

- Державою управляли троє старших братів:
- київський князь Ізяслав;
- чернігівський князь Святослав;
- переяславський князь Всеволод.

Становище в державі за часів правління Ярославичів

Ізяслав

Святослав

Всеволод

Т Р І У М В І Р А Т

ЗБІЛЬШЕННЯ ВЛАСНИХ
ВОЛОДІНЬ ЗА РАХУНОК
ІНШИХ БРАТІВ

Боротьба з
половцями

ЗАХОПЛЕННЯ
ВОЛОДІНЬ
ІНШИХ КНЯЗІВ

Початок нової міжусобної боротьби

1068 р. - поразка руських дружин у битві проти половців на р. Альті. Розпався тріумвірат Ярославичів й розгорілася міжусобна боротьба за київський престол.

Ізяслав Ярославич (1054—1078рр. з перервами)

- У період першого правління не видав киянам зброї на боротьбу з половцями, боячись повстання. Був змушений тікати; удруге повернувся з польськими військами і вчинив жорстоку розправу над киянами. За час його правління була зроблена спроба відродити «Союз трьох Ярославичів», створений новий збірник законів «Правда Ярославичів»; утретє повернувся в 1077 р. разом із поляками, але в 1078 р. загинув у битві з братом Всеволодом.

Святослав Ярославич (1073—1076рр.)

- Посів київський престол у 1073 р. в ході боротьби з Ізяславом, який утік до Польщі; уважався найздібнішим з усіх Ярославичів. У своїй політиці нагадував батька — Ярослава Мудрого; об'єднав під своєю владою майже всі українські землі; мав потяг до книг, дбав про розвиток освіти, але водночас прославився своєю жорстокістю; 20 років князував у Чернігові. Був родоначальником Чернігівської династії Ольговичів.

Всеволод Ярославич (1078— 1093рр.)

- Був дуже освіченою та розумною людиною, знав п'ять мов; розширив зв'язки з іншими державами. Віддав дочку заміж за німецького цісаря, а його син Володимир одружився з дочкою англійського короля; посів Київський престол за правом старшинства після загибелі Ізяслава; із його смертю закінчилося правління першого покоління Ярославичів.

ОСНОВНІ ЗМІНИ:

- якщо у “Руській правді” власність на землю була колективною, то тут запроваджується князівська індивідуальна власність;
- закладено основи спільного управління державою трьома братами;
- Ярославичі, згідно нових змін, вважали міста їх землями, що заповів їм батько своєю вотчиною (отчиною);
- встановлення єдиних відсотків на грошові позички;
- встановлювався ряд прав для закупів.

1072 Р. – М. ВИШГОРОД – “ ПРАВДА ЯРОСЛАВИЧІВ” – ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РУСЬКОЇ ПРАВДИ

З'їзд руських князів під
Києвом.
Мініатюра з
Радзивілівського літопису

- з 1073 р. по 1093 р. Ярославичі по черзі обіймали київський престол:
  - Святослав — у 1073—1076 рр.;
  - Ізяслав — у 1076-1078 рр.;
  - Всеволод — у 1078-1093 рр.;
  - Святополк — син Ізяслава — у 1093-1113 рр.

1097 р. - Любецький з'їзд князів,
на якому князі домовилися
припинити міжусобиці й
узаконили роздроблення
Київської держави на окремі
спадкові київські князівства.

З'їзд князів у Любечі.

Питання	Характеристика
Дата	1097 рік
Місце	місто Любич
Причини	-- спустошливі набіги половців ; -- послаблення держави внаслідок міжусобних війн та необхідність їх припинити .
Учасники	шість князів : Святополк, Володимир Мономах, Давид Ігорович, Василько Ростиславович, Олег і Давид Святославичі
Рішення	-- припинення розбрату між князями ; -- вести спільну боротьбу з половцями ; -- проголосив новий порядок правління – володарь Русі той, хто мав вотчиною Київ
Наслідки	-- порушення домовленостей між князями ; -- розгортання міжусобиць